

PAVE FRANS

Tale til embetsmennene ved domstolen Den romerske rota ved åpningen av rettsåret [2021]*

Kjære brødre og søstre!

Jeg skulle talt til dere stående, men dere vet at hoften er en litt besværlig gjest. Jeg ber dere derfor ha meg unnskyldt, og jeg kommer til å tale til dere sittende.

Jeg er glad for å treffe dere i anledning åpningen av rettsåret. Jeg hilser dere hjertelig: Dekanen, mgr. Pio Vito Pinto, som jeg takker for hans ord, auditørprelatene, embetsmennene og medarbeiderne ved domstolen Den romerske rota.

Jeg ønsker å knytte an til talen i fjor, særlig til temaet som berører en god del av rotaavgjørelsene i den siste tid: På den ene side, en mangel på tro, som ikke opplyser den ekteskapelige forbindelse slik den skulle – dette har min forgjenger Benedikt XVI alt omtalt tre ganger offentlig –; på den andre side, de fundamentale aspekter ved denne forening som – ut over samlivet mellom mannen og kvinnen – omfatter fødsel, barna som gave og deres oppvekst.

Vi vet at Den romerske rotas rettsforståelse – i symfoni med det pavelige læreembete – har kastet lys over hierarkiet av ekteskapets goder ved å klargjøre at figuren «det gode for familien» går godt som referansested for nullitetsargumentene; til tross for at et visst lyshull i retning av et hypotetisk nullitetsargument koblet til det gode for familien var blitt åpnet i tiden som var gått. En slik mulighet ble av gode grunner lukket idet man styrket familien som teologisk figur, for så vidt som den er en effekt av ekteskapet som noe som er prefigurert av Skaperen. For min del har jeg ikke unnlatt å anbefale at det gode for familien ikke må forstås på en negativ måte, nærmest som noe som man vil kunne påberope seg som et nullitetsargument. Dette er i virkeligheten alltid og på enhver måte den velsignede frukt av den ekteskapelige overenskomst; man kan ikke utelukke det helt ved nullitetserklæringen, fordi man ikke kan betrakte det å være familie som et mistenkelig gode, for så vidt som det er frukten av den guddommelig plan, i det minste for det frembragte barn. Ektefellene sammen med barna skjenket fra Gud er denne nye realitet som vi kaller familie.

Overfor et ekteskap som rettslig måtte bli erklært for juridisk null verd, er den part som ikke er beredt til å akseptere et slikt resultat, under enhver omstendighet sammen med barna en *unum idem* [en og samme enhet]. Følgelig er det nødvendig at man tar opp det relevante spørsmål: Hva vil det innebære for barna og for den part som ikke aksepterer nullitetserklæringen? Så langt synes alt innlysende, men kanskje er det ikke det? Derfor er det nødvendig at det etter påstander av prinsipiell karakter følger adekvate fremleggelser av faktisk karakter, alltid idet man husker på at «familien er samfunnets fundament og fortsetter å være den mest adekvate struktur for å sikre menneskene det helhetlige gode som er nødvendig for deres permanente utvikling» (tale til Den europeiske føderasjon for katolske familieforbund, 1.

*Italiensk originaltekst:

http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2021/january/documents/papa-francesco_20210129_rotaromana.html

(Hans Hellighet pave Frans' tale til embetsmennene ved domstolen Den romerske rota ved åpningen av rettsåret [Discorso del Santo Padre Francesco agli ufficiali del Tribunale della Rota Romana, per l'inaugurazione dell'anno giudiziario]) – *L'Osservatore Romano* 29. januar 2021 (l'Osservatore Romano 161/23 [29.01.2021, utkom dagen etter], s. 8) – Holdt fredag 29. januar 2021 i *Sala Clementina* – Norsk oversettelse: Mgr. dr. iur.can. Torbjørn Olsen.

juni 2017). Som konsekvens er vi kalt til å identifisere veien som fører til valg kongruente med de fremlagte prinsipper. Vi er alle bevisst hvor steil overgangen kan være fra prinsippene til de faktiske forhold. Når man taler om det helhetlig gode for menneskene, er det nødvendig å spørre seg hvordan dette kan gå i oppfyllelse i de manifoldige situasjoner som barna kommer til å befinne seg i.

Den nye sakramentale forbindelse som følger på nullitetserklæringen, vil sikkert være en kilde til fred for den ektefelle som har bedt om den. Men når alt kommer til alt, hvordan forklare for barna at – for eksempel – deres mamma som er blitt forlatt av deres far og ofte ikke hadde noe ønske om å etablere et annet ekteskapsbånd, mottar sammen med dem Eukaristien på søndagen, mens faren som lever sammen med noen eller venter på nullitetserklæring for ekteskapet, ikke kan delta ved det eukaristiske bord? I anledning bispesynodens ekstraordinære generalforsamling i 2014 og ordinære i 2015, da synodedeltagerne reflekterte over temaet familien, stilte man disse spørsmål og var seg også bevisst at det er vanskelig, ja noen ganger umulig, å gi svar. Imidlertid har synodedeltagernes bekymringer og moderkirkens omsorg i møte med så mye smerte funnet et nyttig pastoralt redskap i den apostoliske formaning *Amoris laetitia*. I dette dokument blir det gitt klare anvisninger for at ikke noen, spesielt ikke de små og de lidende, må bli latt tilbake alene eller er bli likesom en kasteball mellom forskjellige foreldre (jf. den apostoliske formaning *Amoris laetitia*, 241). Som dere vet, vil «familieåret *Amoris laetitia*» begynne den førstkomende 19. mars. Også dere med deres arbeid har gitt et presist bidrag på denne kirkelige vandring med familiene for familien.

Kjære dommere, i deres dommer mangler det ikke på vitnesbyrd om denne Kirkens apostoliske lengsel, idet man betrakter det så at det helhetlig gode for menneskene krever at man ikke blir stående uvirksom overfor de katastrofale virkninger som en avgjørelse om ekteskapsnullitet kan føre med seg. Deres apostoliske domstol, likesom også de andre domstoler i Kirken, blir spurt om «flere tilgjengelige og raskere, eventuelt helt gratis, prosedyrer for godkjenningen av nullitetstilfeller kan hentes frem» (*ibid.*, 244). Kirken er mor, og dere som har en kirkelig tjeneste i en så vital sektor ettersom den er aktivt dømmende, dere er kalt til å åpne dere mot horisontene til dette vanskelige, men ikke umulige pastorale spørsmål som peker på bekymringen for barna, disse uskyldige ofre for så mange situasjoner med sammenbrudd, skilsmisse og ny borgerlig forbindelse (jf. *ibid.*, 245). Det handler om å utøve deres dommersendelse som en tjenestegjerning med pastoral sensitivitet, som aldri kan mangle i den delikate avgjørelse om nullitet eller ikke hva angår den ekteskapelige forbindelse. Ofte tenker man på nullitetserklæringen om ekteskap som en kald handling i form av en ren «juridisk avgjørelse». Men det er ikke og kan ikke være slik. Dommene til den kirkelige dommer kan ikke distansere seg fra erindringen, skapt av lys og skygge som har preget et liv, ikke alene til de to ektefeller, men også til barna. Ektefellene og barna danner et fellesskap av personer som alltid og sikkert identifiserer seg med det beste for familien, også når den er gått i oppløsning.

Vi må ikke bli trette av å vie all vår oppmerksomhet og omsorg på familien og på det kristne ekteskap: Her investerer dere en stor del av deres møyne, til det beste for partikularkirkene. Den Hellige Ånd som blir påkalt før enhver avgjørelse for å nå frem til sannheten om ekteskapet, opplyser dere og hjelper dere til ikke å glemme virkningene av slike handlinger: Først og fremst til beste for barna, deres fred eller – det motsatte – tapet av gleden stilt overfor separasjonen. De kan sette inn bønner – dommerne må be mye! – og den felles forpliktelse i spranget inn i denne menneskelige realitet, ofte smertefullt: En familie som er splittet og en annen som – som konsekvens – blir dannet idet man prejudiserer den enhet som gav glede til barna i den foregående forbindelse.

Jeg bruker denne anledning til å formane samtlige biskoper – innsatt av Kristus til far, hyrde og dommer i sin egen Kirke – til alltid å åpne seg mer for utfordringen knyttet til denne tematikk. Det handler om å følge med utholdenhet og bringe til rette en nødvendig ekklesiologisk og pastoral vandring, med det for øye ikke å overlate til alene de borgerlige

myndigheters intervensjon de troende som lider som følge av dommer som de ikke har akseptert eller tålt. Kjærlighetens fantasi vil favorisere den evangeliske sensibilitet overfor familietragediene der hovedpersonene ikke kan bli glemte. Det er så meget mer skrikende nødvendig at biskopens medarbeidere, i særdeleshet rettsvikaren, de som arbeider med det familiepastorale og spesielt sogneprestene, tvinger seg til å utøve denne diakoni i form av verge, omsorg og ledsagelse av den forlatte ektefelle og eventuelt av barn som undergår avgjørelsene – hvis det er berettiget og legitimt – om ekteskapelig nullitet.

Disse er, kjære søstre og brødre, de betraktninger som det var maktpåliggende for meg å få frem i deres bevissthet, idet jeg er sikker på at jeg i dere finner personer parate til å dele dem og gjøre dem til deres egne. Jeg vil uttrykke for hver av dere især min verdsettelse, i tillit til at domstolen Den romerske rota, som selv er i stand til å manifestere Kirkens juridiske visdom, vil fortsette å utvikle med konsistens det særegne ikke lette oppdrag i tjeneste for den guddommelige plan for ekteskapet og familien. Idet jeg nedber Den Hellige Ånds gaver over dere og over deres arbeid, lyser jeg av hjertet den apostoliske velsignelse. Og jeg ber også dere, vær så snill, å be for meg.

Og så ønsker jeg i dag ikke å slutte uten en mer familiær kommentar, oss imellom, for vår kjære dekan vil om noen måneder bli en ungdom på 80 år, og han vil måtte forlate oss. Jeg ønsker å takke ham for det utførte arbeid, ikke alltid forstått. Spesielt ønsker jeg å takke mgr. Pinto for den utholdenhet som han har vist i forhold til reformen av ekteskapsprosessene: En eneste dom, så den kortere prosess som er kommet til som en novitet, men som var naturlig fordi biskopen er dommeren.

Jeg husker at en biskop kort tid etter promulgasjonen av den kortere prosess ringte meg og sa: «Jeg har dette problemet: Ei jente ønsker å gifte seg i Kirken; hun er alt gift for noen år siden i Kirken, men hun ble presset til å gifte seg fordi hun var gravid ... Jeg har gjort alt, jeg har lett etter en prest som kunne være rettsvikar, etter en annen som kunne ta seg av båndforsvarerens del ... Og vitnene, foreldrene sier at ja, det var tvang, at dette ekteskap er juridisk null verd. Si meg, Deres Hellighet, hva skal jeg gjøre?», spurte biskopen meg. Og jeg svarte: «Si meg, har du en penn for hånden?» – «Ja» – «Skriv. Du er dommeren, uten flere utflukter.»

Men denne reform, spesielt den kortere prosess, har støtt på og støter på stor motstand. Jeg bekjenner for dere: Etter denne promulgasjon har jeg mottatt brev, mange, jeg vet ikke hvor mange. Nesten alle fra advokater som mister kundegrunnlaget. Og der er problemet pengene. I Spania sier man: «Por la plata baila el mono»: For pengene danser apekatten. Det er et ordtak som er klart. Og også dette med smerte: Jeg har i noen bispedømmer sett motstanden hos vedkommende rettsvikar som ved denne reform mistet, jeg vet ikke, en viss makt, fordi han ikke fikk med seg at dommeren ikke var han, men biskopen.

Jeg takker mgr. Pinto for det mot som han har hatt og også for strategien for å bringe fremover denne måte å tenke på, å dømme, helt frem til det enstemmige votum som gav meg muligheten til å undetegne [dokumentet].

Den dobbelte dom. Den går tilbake til pave Lambertini, en størrelse innen liturgien, den kanoniske rett, den gode sans, også den humoristiske sans, men dessverre måtte han lage den dobbelte dom ut fra økonomiske problemer i noen bispedømmer. Men vi vender tilbake til sannheten: Dommeren er biskopen. Han blir hjulpet av rettsvikaren, han blir hjulpet av påtaleadvokaten, han blir hjulpet, men det er han som er dommeren, det kan han ikke slippe ut av hendene. Å vende tilbake til dette som er den evangeliske sannhet.

Og så takker jeg også mgr. Pinto for hans entusiasme ved å tilby katekese over dette tema. Han bereiser verden når han underviser om dette: Han er et entusiastisk menneske, og da entusiastisk i alle former, også fordi han har et temperament preget av alt dette! Det er – for å si det slik – entusiasmens negative side. Men han vil få tid til å korrigere seg ..., alle må vi ha det! Jeg vil takke ham! Jeg tolker applausen som en applaus for temperamentet. [Latter]

Tusen takk, mgr. Pinto! Takk! [Applaus]